

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessotas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

EL TENORIO A VILASSOMERA

—Llamé al cielo y no me oyó...

pero si continuéu tirantme tronxos y pastanagas, em sentirá el cielo... y vosaltres primer qu' ell.

UNA QÜESTIÓ GRAVÍSSIMA

Els Hospitals de Barcelona

IV y últim

AL PRIMER TAPÓN...—CONFLICTE.—MANERA
EXTRANYA DE RESOLDRE'L.—ELS DRETS DEL POBLE
DE BARCELONA

PER QUÉ está tot paralisat?—preguntavam la senmana passada al deixar la ploma, y oferíam pendre aquesta pregunta per tema del present article.

A dreta lley, qui hauria de respondre, donant al públich amplias explicacions, son las entitats y las personas que tenen en l' assumpto una intervenció directa: els marmessors de D. Pau Gil, la Junta del Hospital de la Santa Creu y sobre tot l' arquitecte designat ja fa més de tres anys y mitj pera trassar els planos y dirigir la construcció. Ells y sols ells haurían de dirigir-se al públich en una qüestió que tant al públich interessa. Res importa que l' Hospital de la Santa Creu sigui una entitat de beneficencia particular, y que com á tal pugui tenir reservats els seus acorts, puig desde 'l punt que acceptá l' oferiment que li feren els marmessors de D. Pau Gil, d' englobar en el seu l' Hospital de Sant Pau que aquell filántropo disposá fos regalat á Barcelona, Barcelonaté un dret indiscutible á que se li expliquin els motius de totas aquestas demoras y tardansas.

Es de notar que 'l día 19 de abril de 1901 (tres anys y mitj, ben cumplerts enrera) hi havia perfecte acort entre las dos entitats, al acceptar l' Hospital de la Santa Creu l' oferiment dels marmessors de don Pau Gil, y al ferse al mateix día la designació del arquitecte, y s' ha de tenir en compte que las cosas devían marxar ab perfecta armonía, quan, després de adquirits els terrenos aplebats ab els que ja possehia l' Hospital de la Santa Creu, fou colocada solemnement la primera pedra 'l día 24 de janer de 1902 (prompte farà tres anys.)

Unicament á entrada del actual, quan se tractá de realisar formalment l' obra, esmersanthe de bon principi 'ls dos milions efectius á que ha quedat reduhit el legat Gil, es quan se presentaren las primeras divergencias, que, segons noticias, amensan acabar ab una ruptura. Y tot degut á que una cosa es projectar fantasiosament sobre 'l paper y un' altra cosa molt distinta construhir sobre 'l terreno.

Sembla que 'ls marmessors de D. Pau Gil s' havían obligat á costejar la part del Hospital que va ratllada en el plano de la Planta, ó siguin els edificis destinats á administració, la sala de operacions y vuit pabellons, sis de Cirurgia de dos pisos y un de Medicina de un sol alt. Ab aixó donava per cumplert el seu encàrrech. Pero aquestas construccions quedavan inservibles per hospital, desde 'l moment que 's careixía de farmacia, cuynas y habitacions pera 'l personal encarregat del servey. Era precis completar las obras ab la construcció del cos central de la Planta. Se tractá de que s' encarregés del Cos central la Junta del de la Santa Creu. Pero aquesta, comprenent que 'l cost de la construcció resultava excessiu, tractá de conseguir que 's prescindís del suntuós edifici destinat á administració, per ser exclusivament de luxo, y que 'ls dos milions del legat s' invertissin en els pabellons y en el cos central, contribuhinthe la dita administració en la part proporcional que li correspongués.

Donchs bé: en discutir aquesta qüestió previa s' ha perdut el temps, y lo qu' es encare pitjor, á forsa de contradiccions y regateigs s' ha creat la impossibilitat de arribar á un acort viable.

Ni 'ls dos milions residuo del legat Gil bastan pera satisfacer l' import de la petita part del Hospital que ab ells tractava d' edificar el Sr. Doménech; ni la Junta de la Santa Creu se veu ab cor d' embrancharse en una aventura arquitectónica que porta inevitablement aparellada la ruína de aquella benéfica institució.

Y es que 'ls quinze primers edificis,—part dels 48 que constituheixen la totalitat de l' urbe hospitalaria ideada per l' arquitecte,—importan en realitat moltíssim més de lo qu' en un principi s' havia calculat, y aixís, quan la Junta del Hospital de la Santa Creu se presta á contribuir á las primeras construccions ab una suma que passa de cent mil duros, la gloria més legítima de la nostra terra gira 'ls ulls en blanch, y exclama tot aclaparat:

—Pero que 'n faig jo de 100 mil, ni de 110 mil, ni de 120 mil duros si encare no 'n tinch per comensar?

Es molta veritat. Aquell projecte espléndit, magnífich, més espayós y grandió que cap altre del mon, perque á tot arreu, al revés del Sr. Doménech, tenen en compte la realitat, no es propiament un projecte d' Hospital, sino un pou sens fondo que amenassa englutir tots els recursos, lo mateix els migrats residuos del legat Gil, que 'ls medis de que disposa l' Administració del de la Santa Creu, acumulats á través dels sigles per la generositat benéfica del poble de Barcelona.

Al arribar á la boca de aqueix pou l' Administració del Hospital de la Santa Creu ha quedat com espalmada medint tota la inmensitat del desastre y s' ha fet un pas enrera. Ha notat ab horror que per molt que gastés difícilment podria veure acabada may una obra tan colossal y dispendiosa; s' ha fet cárrech de qu' encare que arbitrés medis pera terminarla, després li faltarian recursos pera sostenirla, y ha aprofitat, segons sembla, la primera ocasió pera no excedirse ni un pel dels compromisos contrets, donantse 'l cas de que aquests compromisos no bastan de bon tros per que l' arquitecte, per deficiencias ó errors de càlcul, s' atreueixi á comensar las obras, á no ser que ab els diners del legat Gil, fassi bonament lo que pugui, que no será may un hospital utilizable, pera dir després:—Aquí queda aixó, y que se 'n encarregui qui vulgui.

¿Y qué han fet els marmessors de D. Pau Gil, aconsellats pel Sr. Doménech al trobarse en aquest carreró sense sortida?

Lo que may ningú hauria pogut imaginar: enviar el conflicte á la resolució de la Junta Provincial de Beneficencia. «Ja que nosaltres—haurán dit—no trobém manera de posarnos de acort ab l' Administració del Hospital de la Santa Creu, que sigui la Junta Provincial de Beneficencia la que dicti y imposi la resolució definitiva.»—Com si ignoressin que la Junta Provincial de Beneficencia no te jurisdicció ni exerceix autoritat sobre l' Administració del Hospital de la Santa Creu, entitat de carácter particular, y que per consegüent no pot ser obligada á sotmetres á las pretensions del Sr. Doménech y Montaner. Es á dir: s' ha donat un pas en fals.

Pero nosaltres en certa manera celebrém la pensada del arquitecte, que pot arribar á tenir unas consequencias qu' ell no haurá sospitat sisquera. Cabalment presideix la Junta Provincial de Beneficencia D. Manuel Girona, qui en el seu cárrech s' ha de confessar, que ha desplegat sempre un zel molt

laudable. D. Manuel Girona—tothom ho sab—es un home pràctic, especialment en materia de construccions. Es en aquest punt l'antitèssis del Sr. Doménech y Montaner. Se diu d'ell que ningú l'aventatja en calcular el valor exacte de una obra, mahó per mahó, gaveta de calcs per gaveta de calcs. De manera que la gloria més legítima de la nostra terra trobará qui fassi lo qu' ell no ha sabut fer: fixar el valor exacte de la realisació delseu projecte y treure ab números á la vista la conseqüència fundada de que 'l projecte es descabellat y ruinós.

Haurá procedit el Sr. Doménech sense malícia, sense intenció, pero ja qu' ell mateix se 'n ha anat com un manso anyell á la boca del llop, se troba en el cas de dirli al Sr. Girona:

—D. Manuel: cansat estich de volar inútilment pels espays de la fantasia: aquí 'm té, treuim de compromís, fassim el favor de tallarme las alas.

En tot cas que las hi talli aviat, sense més dilacions, tenint en compte que ja se 'n ha perdut prou de temps y qu' es precís sortir de l' actual situació vergonyosa y indigna de una ciutat de la importancia de Barcelona.

No 's pot consentir que haventhi recursos com els llegats per Don Pau Gil, als vuit ó nou anys després de la seva defunció, encare no s' hajan utilisat com ell volia y desitjava en profit dels pobres malalts, que acuden en va al Hospital á demanar un llit que no troban. No 's pot consentir que per culpa ara dels marmessors, gestors desastrosos del llegat Gil, ara del arquitecte, que ab las sevas fantasias y vanitats acaba de fer imposible la útil y immediata inversió de aquests recursos sagrats, la beneficencia pública se veji privada indefinidament de socorre com es degut als infelissos necessitats de assistència hospitalaria.

La seva conciencia alguna cosa 'ls ha de dir als que privan als pobres del ausili á que tenen dret. Y si per tenirla embotada no 'ls dignés res, hora es ja de que parli la indignació acusadora del poble de Barcelona.

P. DEL O.

QUADRET

Es negra nit; ni un sol estel s' ovira.
Botzina 'l vent monóton fent remoure
las despulladas brancas. Com espectre
sortit de la foscor, un' ombra humana
segueix l' estret corriol; las secas fullas
cruixeixen asprement com ossamenta
á cada pas que dona.

Es l' Escanyaire,
el lladre y vell avar.

Vers sa casota
en el bosc isolada s' encamina
lentament, sens girarse may enrera.

LA VISITA AL CEMENTIRI

—Ja ho sé que la Mort em mira,
ja 'l sento 'l seu fosch roséch,
pero jo, lo qu' es per ara,
no hi crech.

PLÁTICAS DE FAMILIA

—¡Anda, borricos! Las castañas sin panellets son indichestas...

No té por; res l' espanta; té ubriagada
sa pensa 'l brill del or y sols riquesas
somnia nit y día y á tot hora.
Amunt segueix impávit flas qu' arriba
davant de sa casota; allí s' atura;
al pany flic la clau y ab esglay troba
que la porta es oberta; y se l' hi escapa
un mot que 'l fá estremir: ¿Lladres? Ab furia
com tigre famolench 's llensa dintre.
Esverat corre al quarto hont l' or guardava;
un crit esgarrifós de sobte llensa
el veure las rajolas somogudas.
Y com foll, ab els ulls fora las concas,
amenas: ant' ho tot segueix la casa
gesticulant, la boca babejant l' hi.
No trobant hi ningú surt al defora
torbant del bosch el majestuós silenci
ab sos crits guturals. Trepitjant matas
y topant ab els arbres irat corre
cridant: —M' han robat l' or! El vull! Donéumel!
Mes de sobte sos peus troba li lliscan;
vol recular; ja es tart. Un negre y fondo
precipici al avar don' sepultura.

El silenci en el bosch torna á rensixer.
Tant sols s' ou bo'zinar el vent monótono...

J. BOSCH Y ROMAGUERA

Cop d' estat... cafeteril

¿Cóm ha succehit aixó?

De la manera més inesperada que puguin imagi-
narse.

Yo inocente en paz vivía,
quan ahir me n' entro al café, m' assento davant de
la taula que 'ls días que 'm permeto aquest luxu, que
no son tots, acostumo á ocupar, y crido al camarer.

—¡Ep, jovel!

El minyó se m' acosta y, sense ni sisquera deixar-
me desplegar els llabis, me diu ab ayre de misteri:

—¡Hi ha novedats!..

—¿Qué? ¿Que la senyora del amo ha tingut una
criatura?.. Deu li dongui forsa anys de vida.

—No, senyor: novedats d' un altre género.

Vaig alarmarme de veras. Lo menos, lo menos me
vaig creure que 'l café acabava de ser militarment
pres per la guardia civil.

—¿Qué passa?

—Que las gotas de rom... ¿sab?

—Sí; aquellas gotas d' alló que vosaltres, calum-
niadors incorregibles, ne diheu rom...

—Donchs bé; aquellas gotas... han sigut supri-
midas.

—¿Per qué?

—Cosas de Madrit.

—¡Cóm!.. ¿Fins á n'aquest extrém arriba la centra-
lisació? ¿Desde quán Madrit s' ha de venir á ficar en
gotas d' onze varas?

—Desde l día de Tots Sants. L' amo 'l dematí va
cridarnos, y—se li ha de fer justicia—ab els ulls casi

MUNICIPAL QUE NO BADA

—¿Qué busqueu aquí, Xanxes?..
—Bombas. Por cada una que encontramos, nos dan
veinte naps.
—Si las meas us poden servir...

bé espurnejantli, va dirnos: «Tinch el sentiment de participarvos que queda suprimit el rom. Comuniquenho als parroquians y diguenlos que no es aixó un capritxo meu, sinó imposició dels senyors de Madrid.»

La cosa va semblarme tan rara que, sospitant que alló era pura y simplement una manganilla del doneyo del café, m' aixeco resolutament del assiento y dich al mosso:

—Está molt bé. Ja que l'amo us ha manat que 'ns comuniquessiu aixó, comuniquenli també de part meva que ahir vaig ferme tallar els cabells y que al clatell ¿veyeu? no hi tinch gens de llana.

—Pero, escolti...

—¡Arri, á enganyar als xinos de la Mandxuria!

Y sense volguer escoltar més arengas, me planto

—Ab els companys que gasto,
veig que 'n vá crido ..
*Predicar en desierto,
sermón perdido.*

al carrer y 'm fico en un altre café, el primer que al davant va presentarse'm.

El cor se 'm va aixamplar. Apenas entrat en el saló, pego llambregada á dreta y á esquerra y veig carinyosament colocadas demunt de las taulas las ampollas del tradicional rom d'arrós, ó de lo que sigui, que desde temps inmemorial sol servirse en tots els cafés.

Prench assiento ab la satisfacció qu' es de suposar y dono un parell de palmadas.

—¿Qué será?—'m diu el mosso, acudint amatent.

—Café.

—Haig d' advertirli una cosa.

—¡Bó!.. ¿Que també hi ha novedats aquí?

—Sí, senyor: n' hi ha una, no gayre agradable. Ha sigut suprimit el raig.

—¿Quin raig?

—El raig suplementari que solía tirarse á la copa del aygua.

—Y aixó, ¿á sant de qué?

—Ja pot figurars'ho. ¡Cosas de Madrid!..

¡Endavant! La mateixa historia del altre. ¡Cosas de Madrid!.. A la quènta era veritat. Per lo que 's

EL PRESENT DEL ALCALDE

—Guarda, guarda aqueixa vara,
Verge Santa del Pilar,
y ¡ves si ab ella m' estobas
als que me la fan pagar!

MAL ENTÉS

—¿Hay viruelas?... ¿Qué vol dir aixó?
—Que aquí 'n venen.

veya, 'ls senyors de la Cort s'havían proposat empijar als barcelonins á copia de supressions y midas estranyas.

En un café, per mor de Madrit, suprimían el rom; en l'altre suprimían el raig; en l'altre...

—¿Volst'hi jugar—vaig dirme, parlant ab mi mateix,—que si comenso á corre cafés me trobaré ab qu' en aquest han suprimit el sucre, en aquell la cullereta, en el de més amunt el platet, en el de més avall l'aygua, fins que al últim potser em topí ab algún ahont haurán suprimit las cadiras?..

Plantificat allí al davant lo mateix que una estatua, el mosso seguía mirantme com esperant la meva resolució. La veritat es que jo no sabia quin determini pendre. De café mudaría, pero de supressions no 'n surtiría.

—¿Y no sab vosté—vaig preguntar, al últim, per dir alguna cosa,—per quins motius Madrit ha dictat unas disposicions tan soberanament desatentadas?

—Es que Madrit—va fer el camarer, somrihent,—no n' ha dictada cap de disposició.

—¿Cóm s' entén?... ¿No diu vosté que totas aquestas ordres venen d' allí?

—Hi venen y no hi venen... Jo m' explicaré.

—Si, fassim aquest favor, perque si no m' ho aclareix una mica, no 'm veig pas ab cor per enténdreho.

—El govern... ¿va comprenent?

—Per ara sí.

—Ha aumentat els drets sobre 'ls alcohols...

—Molt bé.

—Y com que als cafés se 'n consumen tantas de materias alcohólicas... ¿la veu l' idea?

—Vagi dihent.

—L' amo ha determinat suprimir el raig.

—¿De las materias alcohólicas?

—El raig del café.

—¿Pero que té que veure 'l café ab l' alcohol?

—Res; pero ho fa aixís pera buscar una compensació y no haver de demanar més diners á la clientela.

—¡Ah!..

Llavoras ho vaig compendre tot.

Reduhida als termes més justos, la qüestió es aquesta: que 'ls cafeters s' han sentit gravement ferits de la butxaca y que, per no perdre ells, s' han estimat més que 'ls que perdessin fossin els parroquians.

Y aquí han suprimit el raig, allá han suprimit el rom, aquest el piano, aquell la mitat del llum...

Es á dir, un verdader cop d' Estat cafeteril, del qual, com de tots els cops d' aquest género, no'n resulta al fi altra víctima que 'l pobre consumidor.

Ara, una insinuació, y valgui per lo que valgui. ¿Y si 'l consumidor, decidit á fer corre la pilota, imités la táctica dels cafeters y, per compensarse de las supressions que ha sufert, suprimís també la propina?

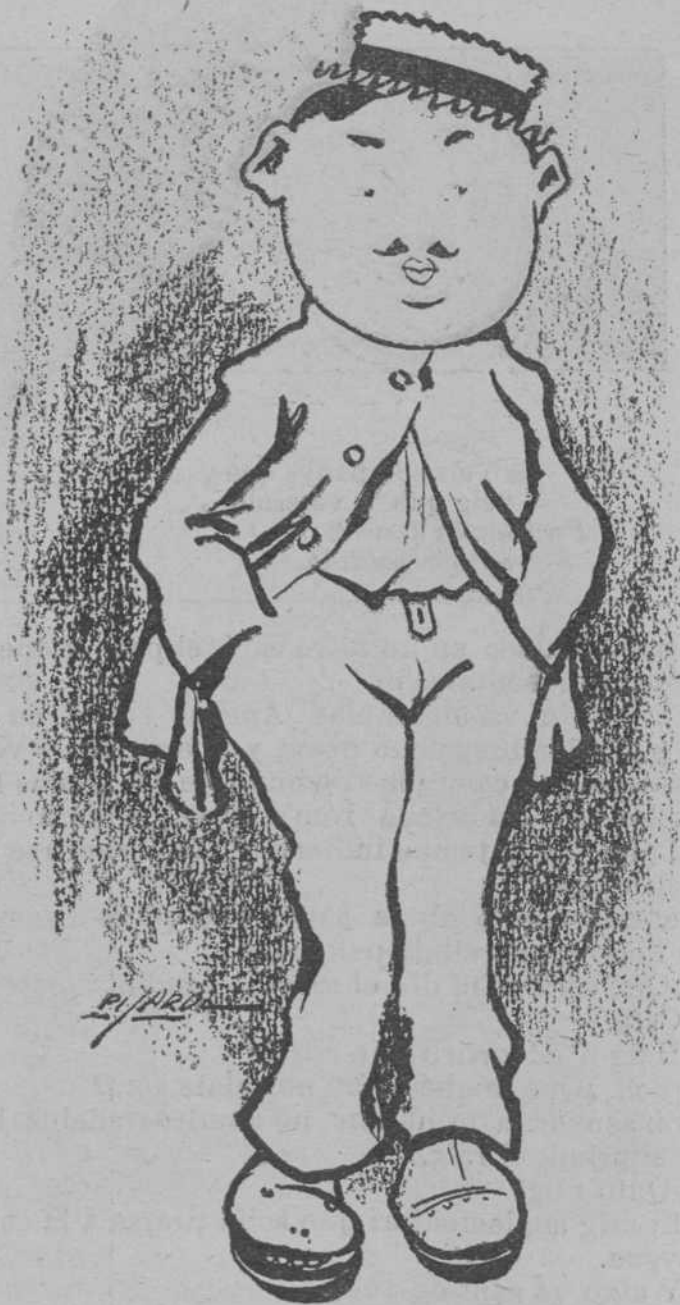
La defensa es natural. Aixís ho diu l' article primer de la *Struggle for life*.

A. MARCH

A UNA...

No puch entendre 'l per qué,
al veurem, dona orgullosa,
fujes corrent com el llamp
que escapat de negra boira

FILOSOFÍAS D' ENTRETEMPS

—Com á elegant, potser no que no ho es molt aquest trajo; pero com á negligé, crech que no hi ha res que dirhi.

LA CAYGUDA DE LA FULLA

en dia de tempestat,
per l' ample espay furient vola.

Soch treballador y honrat,
mes que aquell vell, rich que 't ronda,
que t' estimo molt més qu' ell
prou que 'n tens tú bonas probas;
ja qu' ell paga el teu amor
ab diners, vestits y joyas,
y jo 'l pago constanment
estimante á to'tas horas.

Mes per tú l' estimació,
ja ho tinch vist, es poca cosa;
lo brill del or t' ha cegat,
l' honradés ja poch t' importa,
estimas tot lo opulent,
aborreixes tot lo pobre,
y aixís es com vas entrant
dins d' una vida escabrosa.

Pró lo que m' extranya més
de tú, desgraciada dona,
es que fugis d' aprop meu
ab afany y recelosa,
com qui fuig d' un criminal
ó d' una mala persona.

NOY DE LA SAL DE PREMIÀ

UNA IDEA APROFITABLE

Sense reserves de cap género, aplaudeixo
la religiosa actitud de la majoría del munici-
pi, que en la qüestió del regalo de la
vara á la Pilarica va deixar completament
sol al senyor Bastardas, abandonantlo iner-
me á las justas iras del arcalde primer.

¡Qué dimontril... ¿Per qué s'
ha d' ocultar la veritat? El se-
nyor Lluch, al defensar la con-
ducta per ell observada á Za-
ragossa, tenia remoltíssima
raió.

—«Bé estava la vara en las mevas mans—
va dir don Gabriel, en un eloqüent párrafo,
ahont se veuen hermosament aparelladas la
devoció y la modestia;—bé estava en las me-
vas mans, pero millor está en las de la glorio-
sa Verge del Pilar.»

¿Qui s' atrevirá á duptarho, germans caris-
sims? ¿Hi ha ningú que no estigui perfecta-
ment convensut de que per bunyols que pugni
fer la Verge en la presidencia del municipi,
may serán tants ni tan grossos com els que
fa el senyor Lluch?

«Al que muda, Deu l' ajuda,» diu l' adagi, y

La cayguda de la fulla
no es en rigor lo qu' espanta;
lo mal es que quan cau ella
es quan també 'l sol s' apaga,

y 'ls queviures s' encareixen,
y 'ls traballs no abundan gayre,
y 'ls días bonichs s' escursan
y las negras nits s' allargan.

baix aquest punt de vista, es impossible que hi hagi un sol barceloní que no aplaudeixi ab verdader entusiasme la donació de la vara feta pel nostre devot arcalde de Real Ordre.

Pero la cosa, al meu entendre, no deu haver de quedar aixís. Una volta trobada la idea, qu' es en realitat maravellosa, ¿quí 'ns priva de donarli tota l' amplitud de que es susceptible, aplicantla á las diverses esferas de l' administració municipal?

No solzament no 'ns ho priva ningú, sinó que fins crech que, donat ja l' exemple y iniciada la marxa, estém tots en el deber ineludible de procurar que la marxa sigui secundada y que l' exemple no 's quedi com el senyor Bastardas, es á dir, sol.

Sí, senyors; si 'l *compañero* Lluch, en la creencia de que la Verge ha de ferho millor qu' ell, va entregarli la vara, ¿per qué tots els que sota d' ell están y á las sevas ordres militan no han de fer també lo mateix?

A imitarlo tocan, usufructuaris tranzitoris de la Casa gran; á imitarlo tocan, y que no 's digui que, ara que s' ha trobat la manera d' encarrilar degudament las cosas del Municipi, s' há deixat torpement escapar tan bella ocasió per irreligiositat de uns y per falta d' abnegació d' altres. La Verge del Pilar ha rebut ja la primera andanada, y no s' extranyará de que darrera d' aquesta 'n rebí unas quantas dotzenas més.

Els deu tinentes d' arcalde, que li entreguin també las sevas varas respectivas. «Bé están aquéstas en mans d' ells, pero ¿no estarán mil vegadas millor en las de la Verge?»

Els senyors concejals poden igualment entregarli las sevas veneras.

Els empleats de las oficinas de la Casa, que li regalín las plomas.

Els metjes del Municipi, el títul que 'ls permet exercir.

Els burots, las punxas.

Els municipals, els cascós y 'ls sabres.

Els bombers, las maugueras.

Las brigadas de la llimpiesa, las escombras.

Las del riego, las botas.

La banda, els instruments.

El tresorer, la caixa.

Y aixís sucesivament, fins qu' en poder de tots els que ab la Casa gran tenen relacions no hi quedi cap insignia, cap distintiu ni cap trasto.

«Bé están, de segur, trastos, distintius y insignias en mans d' ells, pero ¡ah! ¡quánt millor no estarán en mans de la gloriosa Pilarical...»

L' arcalde ho ha dit, y un arcalde, sobre tot si es de Real Ordre, es impossible que s' equivoqui.

No se m' oculta que, fentho aixís, l' altar de la Verge, més que un lloch sagrat, semblará aviat un quarto de mals endressos.

Pero aixó apart, cuydantse ella de tot y lliures nosaltres de Lluchs y demás neulas, ¡quánta satisfacció per Barcelona y quína manera més bonica de simplificar l' administració municipal!...

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

VALENTINA.—Novela original de E. C. PRICE, traduïda del inglés per E. L. de Verneuil.—La casa de Montaner y Simón ha obsequiat als subscriptors de la *Ilustración artística* ab *Valentina* esmeradament il·lustrada ab numerosos dibuixos de 'n Más y Fontdevila.

No pertany aquesta producció al ordre que 'n diríam de las atrevidas y que 's distingeixen, quan no per lo escabrós de la tassis que desenvol·lan, per sas condicions

literarias novíssimas. Res de aixó s' hi troba en aquest llibre, que representa un just medi molt equilibrat dintre del camp de la novela.

Per aquest motiu, y en la seguretat de que no ha de ocasionar la més mínima perturbació en l' esperit del lector, pot tenir entrada en totes las familias, sense que 'ls pares hajan de pendres el cuidado d' amagarlo, evitant que caygui en mans de las sevas fillas.

Y ab tot y aquest carácter l' assumpto entranya un gran interés, y no está ni molt menos desprovehit d' emoció, acreditant en tots conceptes la firma del seu autor que gosa en el seu país de merescuda fama.

SIEGFRIED.—Segona jornada del *Anell del Nibelung* de RICART WAGNER.—Traducció catalana adaptada a la música per XAVIER VIURA y JOAQUIM PENA.—L' Associació Wagneriana vé á donar ab la publicació de aquest llibret un nou impuls á sos laudables treballs de divulgació de las obras del Colós de Bayreuth. Els filarmònics amants de l' estudi y desitjosos de penetrar fins á lo més íntim en l' essencia de la famosa escola que ha produhit la gran creació del drama líric, no podrán may agrahir com se mereixen las iniciativas que ab la publicació dels llibrets s' ha prés aquella meritíssima y entusiasta corporació.

La forma de divulgació no pot ser més pràctica ni més assequible. El llibre está literalment tradubit del alemany, vers per vers, casi paraula per paraula, y en el marge, al costat del text apareixen indicadas las variacions temáticas que informan la música del drama. Els temas y figuras musicals se transcriuen ab els signes del pentagrama al final del volúm.

Ab tots aquests medis á la vista no hi haurá aficionat que careixi dels elements necessaris pera ferse cárrech just y exacte de la producció wagneriana, de tal manera que cosas que avants no comprenía prou, per falta de las degudas indicacions, las entenderá bé y podrá assaborirlas y apreciarlas com á veritables maravellas.

Abona ademés la publicació del *Siegfried* la seva oportunitat, per ser aquesta l' obra ab que vé á inaugurarse la próxima temporada lírica del Liceo.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

∴ *Descans dominical*.—Diálech cómic de circumstancias, en vers, original de *Joseph Asmarats*.

∴ *La Professó de Corpus*.—Enredo en un acte y en vers, original de *Lluís Millá* y *Salvador Bonavía*.—Forma l' obra IV de la *Colecció Teatral*.

∴ *La Herencia del Niño Dios*.—Melodrama en siete actos y ocho cuadros en prosa, original de *Gonzalo Jover* y *Salvio Valentí*.—Fou estrenat en el Teatro de Novetats de Barcelona 'l 23 de Desembre de 1901.

∴ *Rosariyo*.—Drama líric en un acte y tres cuadros de *Otello Onofri*: música de *Modesto Ferrer*.

RATA SABIA

TENORIOS

Si fossem capassos de pagar tribut á la rutina, passaríam revista als *Tenorios* que aquesta senmana han fet desgracias en la majoria dels nostres teatros. En un d' ells, *Romea*, s' ha realisat una especie de concurs, combinantse 'l reparto del drama zorrillesch, entre tots els artistes de la companyia. No hi ha faltat més que un premi, que suposant que tots ho han fet igualment bé, se 'l poguessin repartir com á bons germans. Pel cas res millor que una carga de castanyas.

Se las mereixen.

ESTRENO

El coro dels Benplantats, xamós sainete de 'n Ramón y Vidales, estrenat á *Romea*, es una producció basada en un argument molt restringit y d' escás desenvol·lo. Tot

IGNOCENCIA

—Miri, yaya, ahont s' ha quedat aquella fulla...

INDIGNACIÓ DE SANTA EULARIA

—A la Mercé li regalan una hermilla; á la Pilar, una vara... ¿Y á mí?... ¿Que no soch de Deu jo?

consisteix en pintar las cómicas emocions qu' experimenta una societat coral, creguda de que ha tret la grossa, sense haverla treta. A qui li ha tocat, en cambi, es á un corista que 's planyía de que 'ls seu companys no li haguessin donat participació en el número. Y es tan bon xicot que lluny de venjarse de la noya que al creures rica li feya ascarafalls, al trobarse rich ell li referma la voluntat que li professa.

Aixó es poca cosa per una obra, pero 'l Sr. Ramón se defensa bé ab la pintura dels tipos, ab la combinació de algunas animadas escenas de conjunt y ab els xistes de bona lley que posa tot sovint en boca dels personatjes.

La execució regular. Alguns actors lluhirían més si procuressin olvidarse de que fan la comedia. En la naturalitat está la gracia, y més en aquesta classe de produccions.

CONCERTS

En Malats es un colós del piano. Aixó tothom ho sab.

Pero pochs colossos foran capassos de interpretar un programa tan formidable com el que constituía el seu últim concert de Novetats, compost tot ell de pessas de primera forsa, desde 'ls temps de Bach, Mozart y Beethoven, passant per Schumann, Schubert, Weber, Mendelsshon y Chopín, fins als nostres días, representats per César Franck, D Indy, Granados, Debussy y Chabrier.

Un programa metódich, variadíssim y capás per ell sol de posar á prova las facultats extraordinarias que adornan al intrépit concertista catalá: el vigor, l' agilitat, la dulçura, y per damunt de tot, aquella interpretació magistral que sols se poden permetre 'ls artistas superiors, capassos de identificar-se ab l' esperit, l' emoció y 'ls sentiments dels grans mestres.

El concert sigué una no interrompuda successió d' esclats d' entusiasme.

Se comprén qu' en Malats trobi empresaris que li ofereixen deu mil duros per anar á donar vint concerts á América.

Me diuhen—no sé si será veritat—que vacila en acceptar aquesta ganga, per la por que li fá l' aygua. ¿Y per qué n' ha de tenir? Ell ray: embarquí un bon piano á

bordo, y no s' espanti. Encare que 's desfermi un temporal, posis á tocar y amansirá las onas.

Al Saló de la reyna Regent, l' antiga *Associació musical de Barcelona* doná 'l diumenge á la tarde son 145 concert. El programa comprenía tres obras del marvellós Schumann: el quarteto en Mi bemol, el quarteto en La y 'l quinteto en Mi bemol, á quina més hermosa y suggestiva.

Els intérpretes Srs. Pellicer (piano), Sánchez (primer violí), Segura (violí segón), Gálvez (viola) y Dini (violoncello) feren maravellas de ajust y felís interpretació, alcansant á cada temps de las tres pessas calurosos aplausos.

L' *Associació musical* es una de las entitats més sérias, més inteligents y més constants de Barcelona en el cultiu del art de la música.

NOTICIAS

Pera 'l día 12 del corrent está anunciada la inauguració de la temporada del Liceo, ab el drama *Ifrich Sigfrido*, de Wagner, cantat per reputadíssims artistas y dirigit pel mestre alemany Willy Raehler.

El programa de la temporada está plé d' atractius, tant per l' escullit personal contractat, com pel selecte repertori, en el qual hi figuran las tres obras novas se güents: *I Maestri Cantori*, de Wagner; *Le vispe comari di Windsor*, de Nicolai, y *Thais*, de Massenet.

Al *Principal* la companyía francesa Jane Hading-Lebargy donará 'l día 12 una sola funció.

Aquesta nit, concert Casals-Bañer á Novetats. Es el primer dels dos únichs que tenen anunciats.

N. N. N.

¡CASTANYA SECA!

Al regidor disciplent
que ahir gastava molts *fums*
y era enemich dels Consums
per sé un impost indecent,
si avuy apreta l' augment
que agrava la situació
del poble treballadó
al quí ell ab astucia enganya,
¡Castanya seca!... ¡Castanya!
fins que sigui bon minyó.

Al poble que s' imagina
qu' un pá valdrá sis quartets
perque rebaixan els drets
que avuy paga la farina,
y ab ignorancia supina
no veu que 'ls pans obtindrán
rebaixa insignificant,
(si no 's queda per la fleca.)
¡Castanya!... ¡castanya seca!
perque no estigui badant.

Als polítichs espanyols
que promouhen grans desoris,
quan no pels suplicatoris
per la Lley sobre alcohols;
y que per naps ó per cols
no fan may res de profit
en el més práctic sentit
pel millorament d' Espanya,
¡Castanya seca!... ¡Castanya!
fins que agafin un enfit.

A aquestas potencias grans
que dihentse civilisadas
sostenen encarnisadas
barallas entre germans;

á aquests despótics tirans
que plens de naval orgull,
fins poden tenir pá al *Hull*
perque 'l poderós may peca,
¡Castanya!... ¡castanya seca!
fins que cambihin de full.

A aquestas fortas nacions
á quí no hem de creure puras
fins que 'n fassin serraduras
dels seus barcos y canóns;

Que quan dos tenen qüestions
s' hi fican, com tothom sab,
sols ab l' intent de fé 'l *rap*
y dar la rahó al que guanya,
¡Castanya seca!... ¡Castanya!
(si ellas no 'ns obran el cap.)

A aquell que de tant llegí'
ha contret la malaltia
de pasarse tot el día
cantant el «*ki-ki-ri-ki*»;

Al japonés d' aquí
qu' arma disputas formals
sobre els partes oficials
y llegint *kás se kor-se-ka*.
¡Castanya!... castanya seca!
á tots els per anima'ls.

A aquest *russófil* al ús
que gastan las tobollolas,
el calsat, las *carambolas*,
els banya y els abrichs, tot rús;

Als que á Vigo fan el llús,
y per negoci ó per pó
se deixan *comprá* 'l carbó
posant en berlina á Espanya,
¡Castanya seca!... ¡Castanya!
perque fan el carrincló.

LA QÜESTIÓ DELS CAFÉS

Un senyor que 's porta las gotas.

Finalment, els que olvidats han quedat dintre 'l tinté, si s' ho mereixen també quedarán *castanyejats*.

Ara, lectors estimats, no diguin qu' un servidó els hi he fet una traició ab la meva mala manya, que si 'ls he dat la *castanya*... ha sigut sense intenció.

PEP LLAUNÉ

DEVOT DE SANT CORNELI ESQUELLOTS

Un aplauso al Sr. Bastardas, l' únich regidor que ha tingut pit pera demanar comptes de la vara que l' alcalde Lluch va deixar-se al temple del Pilar de Zaragoza.

Voldríam que aquest aplauso el simpátich representant del districte octau, 'l pogués compartir

ab tots els seus companys d' idees dintre de la corporació municipal; pero per desgracia no se n' han fet acreedors. Tal com ho crech ho consigno... y qui li piqui que s' ho rasqui.

Se diu que van deixar sol al seu digne company, quan l' alcalde del rey, perdent l' oremus, tocava á somatent ab la campaneta presidencial; mes jo crech que varen fer una cosa pitjor.

¿Quína cosa es aquesta? Anemho á dilucidar.

Si no havían de consentir may que l' alcalde fes donació de un objecte que no es seu, menos encare havían de tolerar que al veures atrapat, tragués com va treure, 'l Sant Cristo gros de la seva inviolabilitat.

El Sr. Lluch va dir que com alcalde nombrat pel govern se tenia per indiscutible. Afegint ab tó de amenssa bufa:—¡Desgraciado del que se atreva á discutirme!

Donchs els regidors republicans, considerant que á pesar del origen del seu nombrament, no es ni pot ser un esquitx de rey, no sols havían de discutirlo, no sols havían de censurar-lo, sino qu' estavan en el cas d' exigirli la corresponent responsabilitat per haver disposat indegudament de un objecte que no li pertanyia.

Y havían de tancar-lo en el següent dilema:

«O te 'n vas á Zaragoza y tornas aquí ab la vara que allí vas deixar, ó anirás als Tribunals de justicia á respondre de aquesta especie de sustracció.»

Y hauríam vist que feya l' alcalde inviolable, l' alcalde indiscutible, l' alcalde amenssador.

A lo menos ab un acte aixís hauría tingut un dig-ne final la tan discutida excursió á Zaragoza, quedant palmariament sentat que l' autonomia municipal que no la poden demanar els alcaldes de Real Ordre, están en el cas de practicarla 'ls Ajuntaments republicans.

Y á propòsit del obsequi que l' alcalde Lluch va voler fer á la Verge del Pilar, s' ha de reconeixer que va obrar mol de lleuger, no parantse en qu' inferí un desaire inmerescut á algunas imatjes catalanas, tan dignas com la del Pilar de la idolatria del poble.

¿Cóm queda la Verge de Montserrat, patrona de Catalunya?

¿Y la de la Mercé, patrona de Barcelona, y en certa manera fins maurista y tot, desde que guarda l' hermillilla del Amo Toni?

¿Y qué dirém de la famosa y celebrada de la Bona-nova, tan barcelonina com la de la Mercé, desde que Sant Gervasi va ser agregat á Barcelona?

En el mateix cas se troba la del Coll... la del Coll, la més humil; pero que densá de las brenadas republicanas, fins sembla partidaria de 'n Lerroux.

¡Vegi 'l Sr. Lluch si n' ha ferit de sentiments respectables, al fer objecte de las sevas predileccions á una Verge forastera, á una Mare de Deu baturra!

Y continuém ab l' alcalde inviolable.

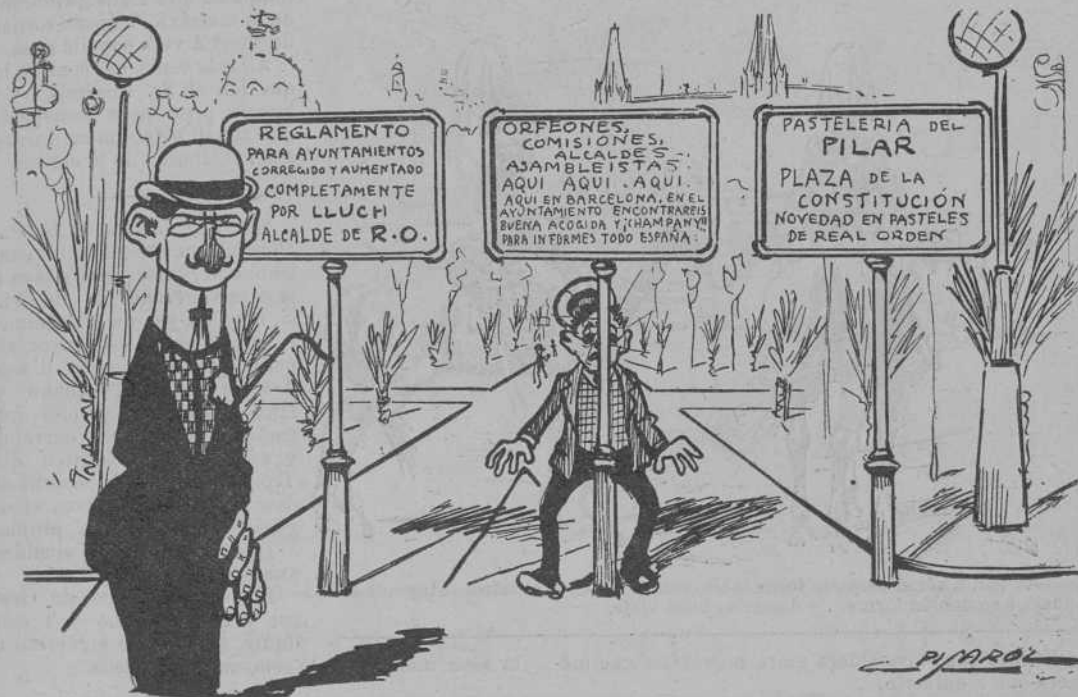
Se diu, ignoro ab quin fonament, que un dels móvils que més l' engrescan pera desempenyar el cárrech, es la facilitat que aquest li dona de colocar gent.

No 's dirá que no sigui conservador... Conservador de las

Vejin si aixó no es buscarse dolors de cap porque sí... ¡Als seixanta anys 'ná á casarse ab una noya de vint!...

PLASSA DE CATALUNYA

Aquesta pobra plassa
no surt de coses cursis:

ahir va ser necrópolis;
avuy, plana d' anuncis.

malas manyas caciquistas. Donant un bossí de pá als famélichs, pretén aumentar las forsas del partit maurista, que per lo vist no 'n té prou ab l' apoyo de las classes neutras.

Pero no es aixó lo més deplorable.

Se diu, ignoro també ab quin fonament, que hi ha regidors que 'l secundan, ó quan menos se prestan á no contrariarlo, á cambi de que, en materia de colocacions, se presti alguna que altra vegada á atendre 'ls seus compromisos.

Aquells volantets de que disposa per enviar gent á las brigadas, ó al resguart de consums, ó al *cuerpo* de municipals, se converteixen en paperets de fer seguir.

Acullím aquest rumor, á benefici de inventari, reconeixent que sería molt grave si s' arribava á confirmar.

A la má dels regidors republicans está 'l que 's desvaneixi. Si en lloch de formar un núcleo compacte, ben organísat y resolt á traduhir en el Consistori las aspiracions del poble republicá, va cada hú pel seu costat y permeten que l' alcalde del Rey aparegui com á únich amo del tinglado municipal, hi haurá rahó de sobra pera dir:—Han defraudat al poble que 'ls va nombrar: s' han ficat de cap á las gerras de la mel: ja están ben llestos!

El Catalanisme viu actualment en la més gran de las armonías. Creguin qu' es un gust veure com s' acarician els companys de causa.

La Renaixensa las empren contra 'ls regidors regionalistas que van anar á Zaragoza. ¡Y cóm els posa, Verge Santa de Queralt!...

Tampoch se lliura de las sevas urpadas l' *Orfeo catalá*, culpable de haver amenissat las sessions de l' Assamblea de las Cámaras de Comers. «Pero qu'

es trist—exclama—que, pera certas orelhas que 'ls sentiren, lo dring de l' or tingui més armonía que 'ls cants inspirats de la musa de la terra!...»

¿Pero es que reynan la pau y la germanor á lo menos en el camp de la Unió catalanista, com si diguessim á la sombra del Pi de las tres brancas?

Aquí está l' últim número de *La Devantera* que 'ns ho explicarà.

Tem aquest senmanari que l' Unió catalanista intenta reunir-se pera passarlo per las baquetas, en cástich á la seva independéncia, y surt al reparo de aquests intents ab las següents paraulas, que si una cosa demostran es que no té pèls á la lleugna:

«Podrían treure ns si tinguessin forsa bruta al seu costat, si disposessin de medis de repressió; pero com que s' han de limitar, molt á pesar seu, á vots de censura y á expulsions *fatuosas*, y aixó segons de qui ve encare honra, per aixó 'ls repetím que 'ns tenen sense cap cuydado las sevas amenassas d' emperadors sense soldats.»

Pregunta:—¿Quín fruyt ha de donar el Pi de las Tres brancas?

Resposta:—Pinyas.

Se deya que l' hereu Pantorrilles estava resolt á retirarse definitivament de la política.

Pero no ha resultat cert. L' altre día va presidir la Junta del Círcul conservador, assegurant que continuaria en el seu lloch.

Ningú ho sentirá més qu' en Samaranch. ¡Una caixa tan hermosa com la que li tenia preparada!

Pero D. Manuel es aixís.

ELS RUSSOS DE BARCELONA

—A ver, á ver si pasa esa formidable escuadra de los nuestros. Hay que saludarlos en debida forma... y desearles buen viaje.

Encare que 's considera mort, no vol de cap manera que l' enterrin.

Prefereix anarse descomponent á la vista del públich.

Ja ho sab el Doctor Comenge. Comensi á preparar el tren de desinfecció.

No sé á que venen els escarafalls que feya l' altre dia un periódich al donar compte de que uns senyors molt ben vestits, trobantse en el teatro, van descalsarse, davant de una familia de Lyó vinguda á pasar alguns días á Barcelona.

¿Qué dirá aquesta familia—preguntava 'l periódich—quan torni á la seva terra?

Pero que vol que digui sant cristiá. Dirá que hi ha barcelonins que fan en els teatros lo que 'ls árabes fan á las mesquitas: descalsarse, en senyal de devoció.

Un argument més que vé á demostrar que descendim dels moros.

El nostre estimat company Sr. Burgas, ha tingut la desgracia de perdre á son germá gran, víctima de una llarga y penosa malaltía. Pera recobrase feya algun temps que s' havia trasladat á La Escala, ahont morí dissapte de la senmana passada, omplint de dol á sa familia y als amichs que tant l' apreciavan per sas hermosas qualitats.

L' ESQUELLA DE LA TORRATXA se fa partícipe del dolor que afigeix á la familia Burgas.

Entre 'ls assilats del Hospici va cundint el disgust, á causa dels mals aliments y dels mals tractes.

No crech que la Diputació pugui abrigar el propósit d' obligar als assilats, ja que no están contents, á declararse en *huelga*.

Es millor mirarlos ab l' interés qu' exigeix la seva condició de desgraciats.

Precisament, si la Junta vol fer alguna cosa en aquest sentit, poch ha de costarli encarrilarse. En el seu arxiu trobará acorts y resolucions presas per

D. Valentí Almirall, en els temps en que sigué president de la mateixa, logrant tornar de mort á vida aquella casa.

Ab sols tenir en compte lo que feu el Sr. Almirall, n' hi hauria prou pera conseguir que aquell establiment tornés á ser l' alberch de la caritat.

En *Juan de Dos*, de *La Publicidad*, va descubrir un contrabando literari que 's feya á la casa venerable del *Avi Brusi*, per l' ex-jesuita Masriera.

Al ocaparse 'l tal senyor, ab pedantesca suficiencia, d' uns dramas de Sudermann y Hauptmann, no feya més que traduhir literalment párrafos y conceptes del crítich del *Temps*, de París, y posarhi al peu la seva firma, com si siguessin de la cullita propia.

¿Es aixó lo que va aprendre anant ab els Loyolas?

Els procediments de Gestus y Dimas, el bó y 'l mal lladre, que també sigueren, á

la seva manera, de la *companyia* de Jesús.

Se parlava al entorn de una taula de café de la inteligencia dels animals, y un dels concurrents, bohemí empedernit, exclamá:

—Tot aixó son qüentos. Jo tinch una proba irrefutable de que no 'n son de inteligents.

Y contá que la primera nit que va passar á la dispassa ahont viu, va veure algunas xinxas al quarto. —Y ¿saben lo primer que vaig fer? Posar un cartell al capsal del llit ab la següent incipció: «Se prohibeix l' entrada en aquest llit á las xinxas.» Donchs l' endemá n' estava tot ell farsit. ¿Qué vol dir aixó? Que ni menos saben llegir. Digueu ara que 'ls animals son inteligents!

Vaig demaná á Don Tomás
uns trenta rals que 'm debía
y ell, ab furia y traidoría,
va tirarme un duro al nas.
Y 'm deixá tan mal parat
lo nas, que ara quan me 'l curo,
dich enfadat:—¡Aquell duro,
ni may que l' hagués cobrat!

FRANCISCO LLENAS

—Sent casat en Bernabé
á tothom díu que es fadrí.
—Y ab molta rahó ho pot dí,
perque es fadrí... sabaté.

MARIANO AMAT CARBÓ

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Aviat fixa-
rém el día
de sortida de
nostre

ALMANACH

Els corresponsals que no tingan feta la demanda que la fassin desseguida, per evitar aglomera-
ció á última hora.

Dietarios para 1905

COLECCIÓN DIAMANTE (edición López)

TOMO 91

MANCHAS DE COLOR

POR EDMUNDO DE AMICIS

Un tomo, Ptas. 0'50

DERECHO INTERNACIONAL PRIVADO

ó

= Principios para resolver los conflictos entre las leyes de diversos estados =

POR

PASQUALE FIORE

5 tomos, Ptas. 37

El divorcio en España

POR

CARMEN DE BURGOS SEGUÍ

Un tomo, Ptas. 2

HIGIENE

DE LA

PRIMERA INFANCIA

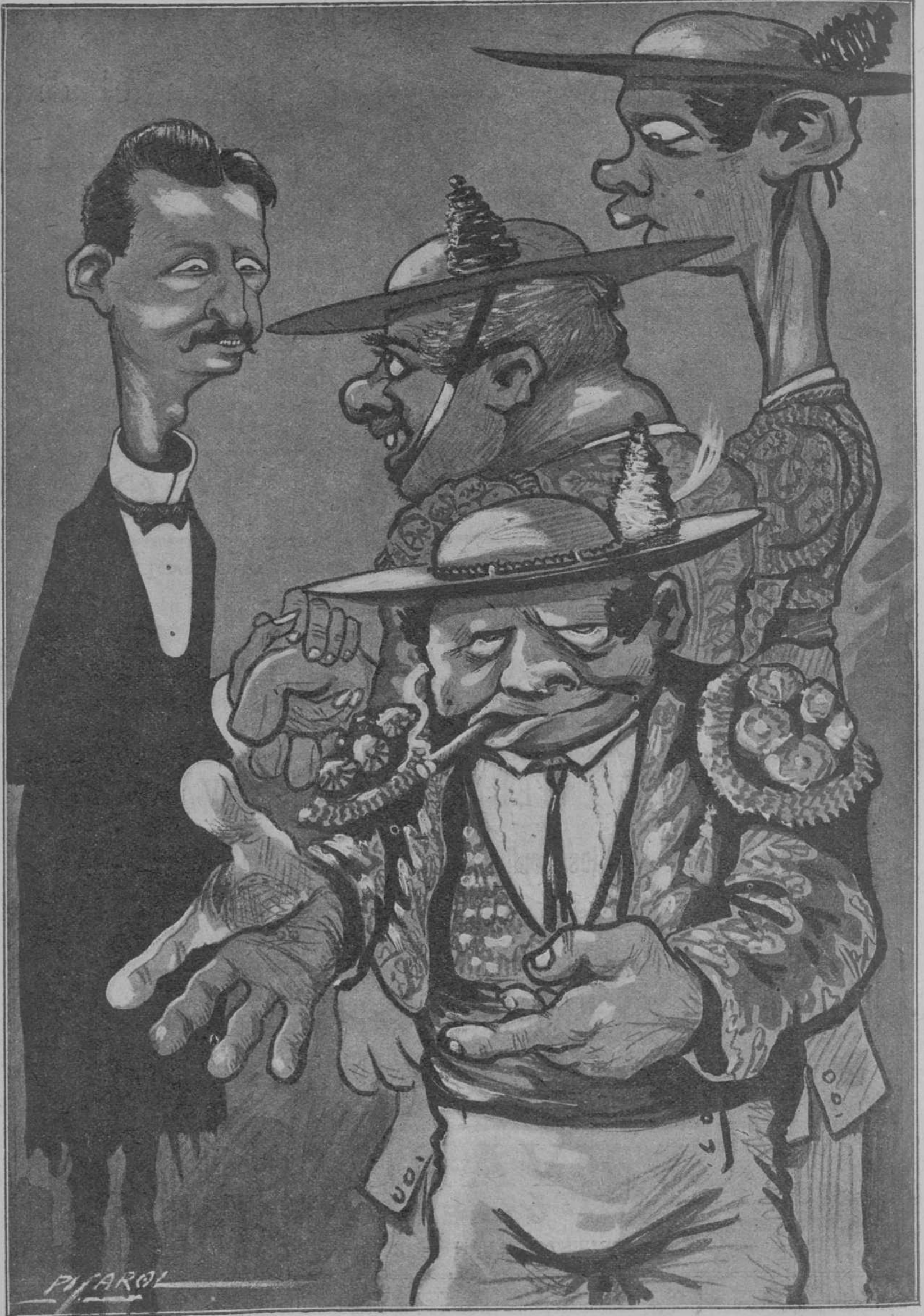
Un tomo, Ptas. 1

LOS EVANGELIOS Y LA SEGUNDA GENERACIÓN CRISTIANA

POR ERNESTO RENAN = Dos tomos, Ptas. 2

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de porta. No responem l'extravios, si no 's remet ademés un ral perà certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

CELEBRANT EL DEBUT

—Zeñor Luch: El gremio de picaores le felicita á uzté por el garbo y la zal con que ha dado la primera vara.